

JÍŽ PODRUHÉ PÍŠU OTEVŘENÝ DOPIS KASHE JANDÁČKOVÉ

Kdesi na Donbasu žil nedávno nějaký Váňa...

PARDUBICE – Východočeské divadlo představilo předminulý víkend svoji druhou inscenaci nové sezony. Po premiéře Váni hraného v překladu Leoše Suchařípy a ve výpravě Jána Tereby jsem se rozhodl adresovat spoluautorce a režisérce Kashe Jandáčkové následující otevřený dopis.

Vážená paní Jandáčková, možná si ještě pamatujete, když jsem Vám veřejně psal po uvedení Vaší pardubické inscenaci Maryši, pln nadšení a skvělých dojmů, které ve mně výsledek Vaší práce zanechal. Říká se, že nelze vstoupit dvakrát do stejné řeky, ale musím stejnou formu reflexe volit i tentokrát, když jsem zhlédl další Vaši práci pro zdejší divadlo. Řeknu to hned na začátku – Váš Váňa mě usadil do křesla v hledišti natolik pevně, že jsem během představení úplně přestal vnímat čas. A to se mi stává velmi zřídka. Nebylo tomu tak kupodivu ani u té skvělé Maryši ani u skvostně nastudovaného Podivného případu se psem, jehož jste u nás rovněž ujala. A už vůbec ne u Vyrypajevova Cherry Mana v pražském Stavovském divadle, z něhož jsem, považte, dokonce chtěl během onoho příšerného výstupu Roberta Mikluše odejít, jak se text i Vaše pojetí se mnou naprosto mýjely. Ale to se v interakci tvůrce-divák stává a teď jste si mě zase plně získala.

Inscenovat hry Antona Pavloviče Čechova jsem vždy považoval za opravdový kumšt. Jak udělat představení, aby vynikla moudrost autora, skrývající se nikoli v prvním plánu, aby se vyjevily charakter postav, vytesané jím s takovou přesností a zároveň s neuvěřitelnou mírou pochopení pro lidské slabosti, jak to jen dát dohromady, aby se lidé nenudili těmi dlouhými rozmluvami a dokázali se i pobavit, což geniální Čechov přiznaně zamýšlel? Receptů je mnoho, ale účinných léků podstatně méně, zvláště v dnešní roztržkané době, jež přináší i takové excentricity, jakou je třeba Stephensovo monodrama Váňa, v němž (zajisté vynikající) herec obsáhne všech osm rolí. Moc mě potěšilo, jak se letos podívali na jednu z Čechovových her v 3D Company, jejich Tři sestry ze Žižkova jsem si na dvorečku té ikonické pražské čtvrti náramně užil. Zvolit správný aktualizací klíč je vždycky těžkým ořechem, ale když se najde,

Petr Borovec a Martin Mejzlík na snímku z nové inscenace Východočeského divadla Váňa.

Foto: JAN HROMÁDKO

vede to k dobrému výsledku. A to, prosím, v zásadě aktualizace spíše odmítám, zvláště páchnou-li násilím na duši díla, jež je adaptováno. Však jsem si svého času nemohl odpustit své příkré osobní odmítnutí jedné takové nepodařené věcíčky (nikoli Vaši) tady u nás v Pardubicích, raději se k ní nebudu vracet.

Způsob, jakým jste teď Vy, vážená paní Kasho, pracovala s textem Čechovova Strýčka Váni, je ale příkladný. Jistě, že se najdou tací, co Vám budou vyčítat přimalování „módní“ problematiky klimatické krize (Astrov) či přílišné exponování genderových otázek (Vojnická), ale na to nehledte, vzpomeňte, prosím, na úsluví o orlovi, jenž much nelapá. Vlastně je dobře, že jste se ve své adaptaci nesoustředila pouze na nejpodstatnější posun, díky němuž potkáváme Váňu a všechny kolem něho kdesi na Donbasu před polovinou druhé dekady 21. století. Našli se v mém okolí lidé, kteří mi řekli, že už jen kvůli tomu, kvůli té Ukrajině, do divadla nepůjdou, že jí mají plné zuby. Snažil jsem se a stále se snažím jim vysvětlit, že i na tomhle se krásně vyjevuje nadčasovost a univerzálnost Antona Pavloviče, který Vaším nápadem a „zásahem“ rozhodně nepřichází zkrátka, ba právě naopak.

Měl bych také, vážená paní režisérko, zdůraznit svůj obdiv k Vaší práci s herci. U Vašeho „dvorního“ Josefa Lásky mě to už po dvou vašich společných inscenacích nepřekvapuje, Martin Mejzlík (Serebrjakov) je skvělý jako pokaždé, ale to, co jste vykresala z Petra Borovce (Ivan), Karolíny Šafránkové (Soňa) a Martiny Sikorové (Jelena) vnímám u každého z nich jako

další kvalitativní posun v jejich interpretační kariéře. Zvláště Borovcova figura působí v některých okamžicích jako zjevení ze zcela jiného světa, než do jakých nás herec pod vedením jiných režisérů dosud zaváděl. A mimochodem, v roli Tělegina se dobře uvedl, myslím, že zcela v souladu se svým naturelem, donedávna „hradecký“ Jan Vápeník.

S jinými známými a přáteli jsem zase mluvil o samém závěru hry, někteří mi tvrdili, že je příliš polopatistický a brutální, dokonce se přiznali, že při scéně, kterou tu vyzrazovat nemíním, pocítovali příšernou bezmoc a tíseň. Mají na svůj názor právo a já jim ho vyvracet nebudu, pouze poznamenám, že jsem se jim snažil vysvětlit, co mi v té chvíli za doprovodu úchvatné Rachmaninovovy hudby běželo hlavou: Zvykejte si, anebo udělejte všechno pro to, aby něco takového nenastalo.

Musím Vám ale napsat, paní režisérko, že mě osobně zamrazilo mnohem víc při jednom z výstupů Martina Mejzlíka, v němž jeho parazitický Serebrjakov pronese coby nadřazený Rus varovné proroctví a vzápětí svůj verbální hnus označí za vtip. Přiznám, že jsem dosud neměl čas ověřit si, zda jde o Čechovův původní text, nebo Vámi připsaný. Tím spíše si ale potvrzuji, že tahle adaptace má své dramaturgické opodstatnění (Anna Zindulková Hlaváčková) a že Východočeské divadlo vyprodukovalo inscenaci, která sice nemusí být stravitelná pro každého, ale o níž se na veřejnosti hojně diskutuje. A o to přece jde. Díky, paní Kasho!

V dokonalé úctě
ROMAN MARČÁK